

РОЛЯТА НА МАЛКИТЕ И СРЕДНИ ПРЕДПРИЯТИЯ В ИКОНОМИКАТА НА СОФИЯ

Октомври 2018
investsofia.com

Ролята на малките и средни предприятия в икономиката на София

(2012-2017 г.)

Съдържание

1. Въведение.....	2
2. Структура на фирмите в София	2
3. Демография на фирмите в София.....	5
4. Ролята на малкия и среден бизнес в икономиката на София	6
6. Заетост в малките и средните предприятия в София.....	9
7. Заплащане в предприятията в София.....	10
8. Производителност на труда	12
9. Заключение	14

1. Въведение

Малкият и среден бизнес често бива посочван като гръбнака на икономиката. Малките и средните предприятия са ключова предпоставка за наличието на конкуренция и работещи пазари, а оттам и за цялостното икономическо развитие на една страна. Неслучайно политиките на ЕС¹ за подпомагане на бизнеса се съсредоточават именно върху подкрепата за малките и средните предприятия – в този сегмент е най-бурната предприемаческа дейност, там се създават най-много нови работни места и често те са източник на успешни иновации.

Целта на настоящото изследване е да провери състоянието и тенденциите на малките и средни предприятия в София на фона на развитието им през последното десетилетие и в по-широкия контекст на българския бизнес като цяло. Проучването разглежда разпределението на столичните фирми, предприемаческата дейност в тях и жизнеспособността на новите фирми. Специално внимание е отделено на мястото на малкия и среден бизнес на общия фон в София, заетостта, заплатите и производителността на труда в различните видове фирми според техния размер и отрасъл.

В най-общ план резултатите от проучването са доста обнадеждаващи – както в другите европейски икономики, малките и средните предприятия съставляват огромното мнозинство както от фирмите в София, така и от продукцията им. В този сегмент тече и най-бурната предприемаческа дейност. Средният бизнес е водещ както по производителност на труда, така и по заплащане; малките фирми обаче все още отстъпват на големите по тези показатели. Окуражаваща тенденция е също така и че микро- и малките фирми са с най-бърз ръст при

редица показатели през последните години, което от своя страна означава, че важността им за столичната икономика най-вероятно ще се увеличава в бъдеще.

2. Структура на фирмите в София

Нефинансовите предприятия в столицата са доминирани от най-малките фирми с под 9 заети. Съдейки по данните за фирмената демография най-вероятно мнозинството от тях са еднолични търговци². През 2017³г. микропредприятията⁴ са 108 хиляди от общо 117 хиляди регистрирани в столицата фирми. Очаквано, броят на фирмите с над 10 заети е доста по-малък – малките фирми са 7,4 хиляди, средните – 1,4 хиляди, а големите – едва 290. Това отношение се запазва при всички икономически дейности⁵, като при почти всички делът на микропредприятията е между 85-90% от всички, на малките – между 5 и 10%, на средните – 1-2%, а на големите – под 1%. По-особени казуси са операциите с недвижими имоти, където микропредприятията са 97% от всички, и преработващата промишленост, където те са едва 82%. Това е обусловено от естеството на двете дейности – докато

²Общата фирмена статистика по методологията на Евростат не разграничава фирмите с 0, 1-4, 5-9 заети, което не позволява ограничаването на едноличните търговци.

³ Всички данни за 2017 г., цитирани в изследването, са предварителни. При представянето на резултатите са взети предвид окончателните данни за 2016 г. и разликите им с предварителните за 2017 г.

⁴Тук и навсякъде другаде в текста са използвани следните дефиниции: микропредприятия - тези с под 9 заети лица, малки предприятия – с между 10 и 49 заети, средни – с между 50 и 249 заети, големи – с над 250 заети. Тази класификация се използва от НСИ и Евростат.

⁵Всички отрасли тук са представени според Класификацията на икономическите дейности от 2008 г.,

<http://www.nsi.bg/sites/default/files/files/publications/KID-2008.pdf>

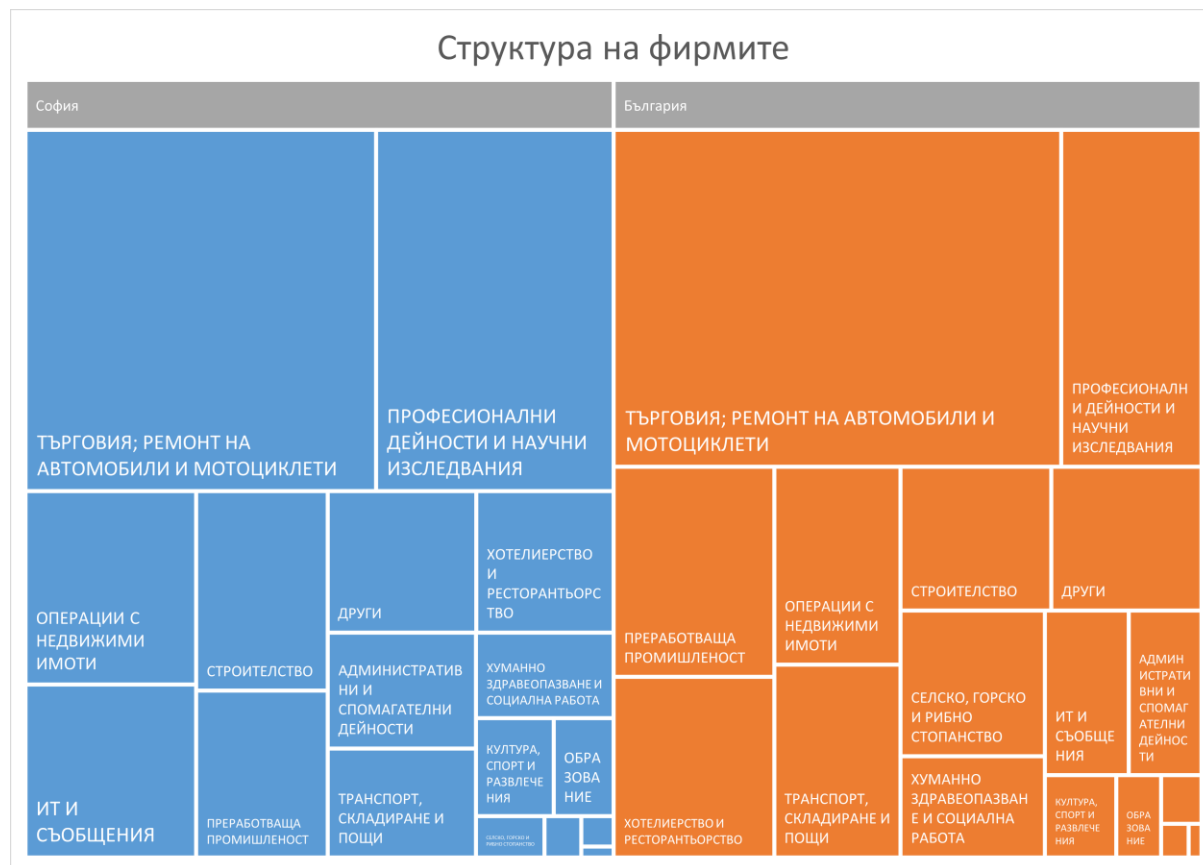
¹Виж https://ec.europa.eu/growth/smes_en

агентите, които се занимават с продажба на недвижими имоти, често работят сами или в малки колективи, то индустриалното производство обикновено се нуждае от по-значително струпване на капитал и работна ръка.

Общата структура на предприятията според размера им е относително близка в столицата и в България като цяло. При отделните икономически дейности обаче има значителни отлики – в добиваната промишленост в страната малките фирми формират цели 20% от всички, в преработващата – 17%, а в строителството – 11%. Липсата на големи разлики между столицата и страната далеч не е неочаквана, тъй като фирмите в София са малко над ¼ от всички в България, а икономическата им структура е много сходна, ако оставим настрана добива, селското стопанство и енергетиката, които не са силно застъпени в София.

Към 2017 г. компаниите, които се занимават с търговия, не са толкова преобладаващи в столицата (29%), колкото са те в страната (34,9%). За сметка на това чувствително по-голям е дялът на фирмите, които се занимават с професионални дейности (неслучайно, тъй като тук спада и основната част от аутсорсинга), като тези фирми формират 20,5% от всички в София спрямо 11,2% от всички в страната. Същото важи и за сектора на ИТ и далекосъобщенията (7,2% в София срещу 3,4% в страната). За сметка на това селското стопанство, където развиват дейност почти 5% от фирмите в страната, отговаря за под процент от тези в София, което се дължи и на маргиналната роля на този отрасъл за софийската икономика. Графика 1 по-долу представя разпределението на относителния дял на фирмите в София и страната по икономически дейности.

Графика 1: Структура на фирмите в София и в България, 2017 г.

Източник: НСИ * данните за 2017 г. са предварителни

Очаквано, предвид че разглежданият период се характеризира с икономически подем, броят фирми в столицата и в страната като цяло расте. Между 2012 и 2017 г. **общият брой на фирмите в София е нараснал с 12,3% на фона на 8,4% ръст в страната** като цяло. Традиционно най-бързо се разрастват малките предприятия - с 12,7% през периода, следвани от големите, които нарастват с 12,1%.

Броят на активните предприятия обаче далеч не расте равномерно в отделните икономически дейности. Така например, **най-бързо се разраства секторът на ИТ и**

Графика 2: Динамика на предприятията в София според размера им, 2012-2017 г.

Източник: НСИ. * данните за 2017 г. са предварителни

Струва си да видим и какъв дял формират столичните фирми в отделните отрасли от всички в страната. Средният дял на столичните компании е 28,9% от всички в страната. Много близо до тези стойности са и всички групи по размер, с лек превес на големите. Т.е. **можем да говорим за относителна концентрация на големите фирми, работещи в страната, в столицата** – 38,9% от всички големи фирми са в София. Това отношение от малко под 1/3 от всички фирми в страната се запазва при повечето икономически дейности. За сметка на това,

далекосъобщенията от гледна точка на броя предприятия – средно с 31%, като този ръст е 32% при фирмите с до 9 заети лица. Далеч по-скромен е ръстът при средните и големите предприятия в бранша – с по около 20%. Повечето намаления в броя на фирмите в отделните отрасли (там, където ги има) са в групите на средните и големите предприятия, най-вече поради относително по-малкия брой и по-голямото структурно значение на отделните фирми. Графика 2 представя общата динамика на отделните групи предприятия през разглеждания период.

74% от големите търговски фирми са в София, най-вече благодарение на факта, че централите на големите вериги за модерна търговия са разположени в града. Обратно, при микро търговците делът на столицата е едва 23%. Очаквано, голяма част от компаниите в сферата на ИТ и комуникациите също са съсредоточени в София – 60% от микро-, 71% от малките, 77% от средните и цели 93% от големите фирми в бранша са съсредоточени в София. Аналогично е разпределението и **при професионалните дейности (т.е. основната**

част от аутсорсинга на бизнес услуги), където над 80% от големите и средните фирми са в столицата. В другия основен бранш, обект на аутсорсинг – административните и спомагателните дейности, столицата има дял от 70% при големите фирми, и близо 50% при останалите групи според размера.

Като цяло, важността на малкия и средния бизнес за столичната икономика е повече от очевидна. При разглеждането на данните за броя фирми, разпределението и динамиката им обаче трябва да имаме предвид, че те дават най-обща картина за структурата и важността на отделните сектори за столичната икономика като цяло. Те личат много по-ясно в прегледа на продукцията, заетостта, инвестициите и производителността, които ще разгледаме в следващите части на настоящото изследване.

3. Демография на фирмите в София

Методологията, ползвана от Евростат и НСИ за новосъздадените и закрити фирми, заема терминологията си от статистиката за демографията на населението - новите фирми се „раждат“, закритите фирми „умират“, а тези, които продължават дейността си от година на година, „оцеляват“⁶. Тези данни позволяват да се проследи активността и успеваемостта на фирмите в отделните отрасли на столичната икономика. Последните данни за родените предприятия са за 2016 г., а за умрелите – от 2014 г. заради голямото забавяне при отчитането им.

През последната година, за която има достъпни данни, **най-много фирми са създадени в сегмента на микропредприятията** – 15,7 хиляди са

родените компании през 2016 с под 9 заети. За сравнение, новите малки фирми са 207, средните – 19, а през цялата година няма нито едно родено голямо предприятие. Това разпределение е обяснимо – повечето нови предприятия се създават като микро- или малки, след което се разрастват, докато новосъздадените големи фирми най-често са резултат от чуждестранна инвестиция (стъпване на нова международна фирма на българския пазар), което няма как да се случва със същия интензитет като появата на микро фирми.

Родените в столицата предприятия през 2016 г. са съсредоточени в няколко отрасли – водеща е търговията с 4,8 хиляди нови фирми, следвана от професионалните дейности с 3,2 хиляди. ИКТ също е отрасъл с активна предприемаческа дейност, като само през 2016 г. родените фирми са 1,2 хиляди. Между водещите отрасли в отделните групи според размера на фирмите няма особени различия; прави впечатление обаче по-големият дял на новите малки фирми в строителството и хотелиерството и ресторантьорството, чиито брой е сравним с този на новите малки фирми в търговията.

Най-много нова заетост създават микропредприятията – в новите фирми с под 9 заети, родени през 2016 г., работят 16,5 хиляди души, а малките са отговорни за други 3,4 хиляди. **По сектори новите работни места са най-много в търговията (6,3 хиляди), професионалните дейности (2,8 хиляди), хотелиерството и ресторантьорството (1,8 хиляди).** В повечето отрасли новите микропредприятия имат около един зает – между средно 0,5 заети при операциите с недвижими имоти и 1,8 при хотелиерството и ресторантьорство. При новите малки фирми средният брой заети е между 15 и 20 в различните отрасли. При средните има достъпни данни само за два сектора –

⁶Повече подробности на <https://ec.europa.eu/eurostat/web/structural-business-statistics/entrepreneurship/business-demography>

търговия, където средният брой заети е 127, и ИКТ, където е 92,2 заети.

Създаването на нови фирми само по себе си не е достатъчно за трайно влияние върху икономиката на София. Тук на помощ идват оцелелите поне година предприятия, в случая - създадените през 2015 г. фирми, които са продължили дейността си през 2016 г. **Степента на оцеляване като цяло е доста висока** – в повечето икономически дейности при микропредприятията, активни в рамките на две години, остават между 80 и 90% от фирмите, а при малките и средните фирми в много отрасли се запазват дори 100% от новооткритите предприятия (тук, обаче, трябва да имаме предвид, че броят им е далеч по-малък).

Спрямо използваната за базова 2012 година създаването на нови фирми се е увеличило чувствително в повечето отрасли - очаквано, предвид че разглежданият период е на икономически подем след последната криза. **През 2016 г. чувствително по-малко фирми са се създавали в сегмента на микрофирмите само в здравеопазването и енергетиката; за сметка на това броят им е нараснал значително в образованието, както и в административните и спомагателните дейности.** Първото е обяснимо и същевременно особено радостно предвид позиционирането на столичната икономика като икономика на знанието, концентрираща най-голям дял и от високообразованото население на страната, и от високотехнологичните фирми. Що се отнася до административните и спомагателните дейности, там ръстът вероятно е обусловен от изнесените услуги в бранша и атрактивността на София като дестинация за такъв тип аутсорсинг.

През 2016 г. в София са създадени 31% от всички микропредприятия в страната, 34%

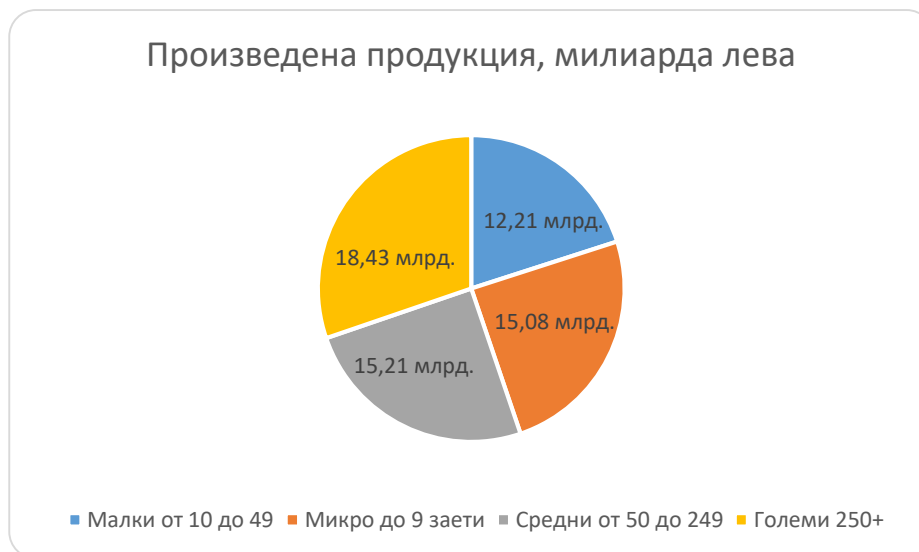
от малките и 46% от средните фирми⁷. Дяловете в отделните отрасли обаче са доста различни – докато едва 5% от новите селскостопански и 16% от новите транспортни фирми са в столицата, то при ИКТ това са 60% от микропредприятията, 74% от малките и 83% от средните фирми. Сходни са и дяловете при професионалните и административните дейности. **Тези данни за пореден път илюстрират бързия растеж на ИТ и аутсорсинга на бизнес услуги и спомагателни дейности в столицата.** Именно експанзията на тези сектори стои зад забележителния растеж на столичната икономика от последните няколко години.

4. Ролята на малкия и среден бизнес в икономиката на София

Тъй като няма как да се измери пряко приносът на отделните фирми към brutния вътрешен продукт на столицата, то вместо това за оценка на важността и ролята на отделните сегменти и икономически дейности ползваме произведената от тях продукция. Общият обем на продукцията в София през 2017 г. е 60,9 милиарда лева или малко над 36% от общата продукция на страната. За разлика от броя фирми обаче, където преобладават малките и средните предприятия, то **продукцията е разпределена относително равномерно между отделните групи, с лек превес на фирмите с над 250 заети** (30% от общата продукция). Важно е да се отбележи, обаче, че в България като цяло този превес е дори по-голям – 37% от цялата продукция се произвежда от големи фирми, което от своя страна подчертава важността на малкия и среден бизнес за икономиката на София - взети заедно, **микро- и МСП формират 70% от цялото производство.**

⁷Не коментираме големите фирми, тъй като в България за цялата година има създадена само една - в преработващата промишленост.

Графика 3: Произведена продукция в София по размер на предприятието, милиарди лева, 2017 г.

Източник: НСИ * данните за 2017 г. са предварителни

Структурата на различните сектори на столичната икономика личи ясно при прегледа на произведената продукция. Докато при енергетиката големите фирми произвеждат 61% от продукцията, а в преработващата промишленост те са 47%, то при операциите с недвижими имоти микропредприятията доминират със 73% от продукцията, а при професионалните дейности – с 50%. Особено любопитен казус са ИТ и комуникациите, където въпреки много големия дял на микро- и малките фирми, почти половината продукция е съсредоточена в големите.

Тези данни са свидетелство за интензивната конкуренция и динамичната среда в този сектор. Обратно, в строителството, независимо от относително големия обем на разработваните обекти, водещи по продукция са микропредприятията. Този факт вероятно е илюстрация и на практиката сред строителните фирми за всеки нов строителен обект да се регистрира и нова компания. Таблица 1 описва дяловете в произведената продукция на отделните групи предприятия по размер и по икономическа дейност.

Таблица 1: Относителен дял на предприятията в Столична община според техния размер и произведената от тях продукция по икономически дейности, 2017г.

	Микро	Малки	Средни	Големи
Общо нефинансови предприятия	24,75	20,05	24,96	30,24
Селско, горско и рибно стопанство	36,90	27,07	*	*
Добивна промишленост	62,33	17,50	20,17	*
Преработваща промишленост	7,31	16,44	29,08	47,18
Енергетика	13,24	5,55	20,64	60,57
Доставяне на води, канализация, отпадъци	9,94	18,07	15,98	56,01
Строителство	31,84	22,26	27,16	18,74
Търговия	25,01	23,55	31,70	19,73
Транспорт, складиране и пощи	18,84	18,56	24,52	38,08

Хотелиерство и ресторантьорство	19,97	27,16	33,15	19,72
ИКТ	17,39	16,69	18,15	47,76
Операции с недвижими имоти	72,80	18,79	*	*
Професионални дейности и научни изследвания	52,74	25,05	14,20	8,01
Административни и спомагателни дейности	28,98	24,45	16,23	30,33
Образование	35,06	34,07	*	*
Хуманно здравеопазване и социална работа	12,95	16,54	19,71	50,79
Култура, спорт и развлечения	10,07	20,39	57,48	12,06
Други дейности	72,89	17,24	*	*

Източник: НСИ. Удебелен е дялът на водещата група. Означено със * означава липсващи или конфиденциални данни. Данните за 2017 г. са предварителни

Разпределението на продукцията между малките, средните и големите предприятия в страната е доста по-неравномерно, особено в някои икономически дейности. Така например, докато в София преработващата промишленост е разпределена относително равномерно между различните по големина предприятия, то в страната като цяло 60% от произведената продукция в отрасъла е съсредоточена в големите фирми. Причина за това е, че често по-малките общински икономики са доминирани от едно или две много големи предприятия, често с хиляди заети. Същото важи в по-малка степен и за енергетиката, както и с предприятията за доставяне на води, канализационни услуги и управление на отпадъци, където големите фирми са с над 50% дял в продукцията. При тези икономически дейности причината може да се крие и в наличието на естествен монопол или регулаторната политика към съответните сектори, които възпират навлизането на малки фирми.

Структурата на икономиката на София, изразена чрез произведената продукция, се различава чувствително от структурата на фирмите. Към 2017 г. на първо място е търговията (22,1% от общата продукция на столицата), следвана от преработващата промишленост (14,1%) и информационните технологии и комуникациите (13,5%). В икономиката на България като цяло водещо място заема преработващата

промишленост (37,2%), следвана от търговията (13,7%).

В периода между 2012 и 2017 най-бързо расте произведената продукция на микропредприятията в София. Като цяло, ръстът на продукцията е обратно пропорционален на размера на фирмите, като микрофирмите са увеличили производството си с 29,2%, малките – със 21,9%, средните – с 21,6%, а големите – с едва 13,5%. Това е вярно за повечето икономически дейности, като особено интересен казус е ИКТ, където продукцията на микрофирмите е нараснала с 53%, а тази на големите – с 6,8%. Обратното обаче важи за професионалните дейности и за търговията, където за същия период продукцията на големите фирми е нараснала съответно със 51,6% и с 38,2%; това може да се обясни с факта, че в тези отрасли от ключово значение са съответно няколко големи фирми за аутсорсинг на бизнес услуги и веригите за модерна търговия. Единственият отрасъл, в който се наблюдава спад на произведената продукция във всички групи фирми до 2016 г., е строителството. През 2017 г., ако съдим от предварителните данни, и строителството бележи рязък обрат и започва да расте, като растежът на продукцията се отнася за всички групи фирми, в по-малка или по-голяма степен.

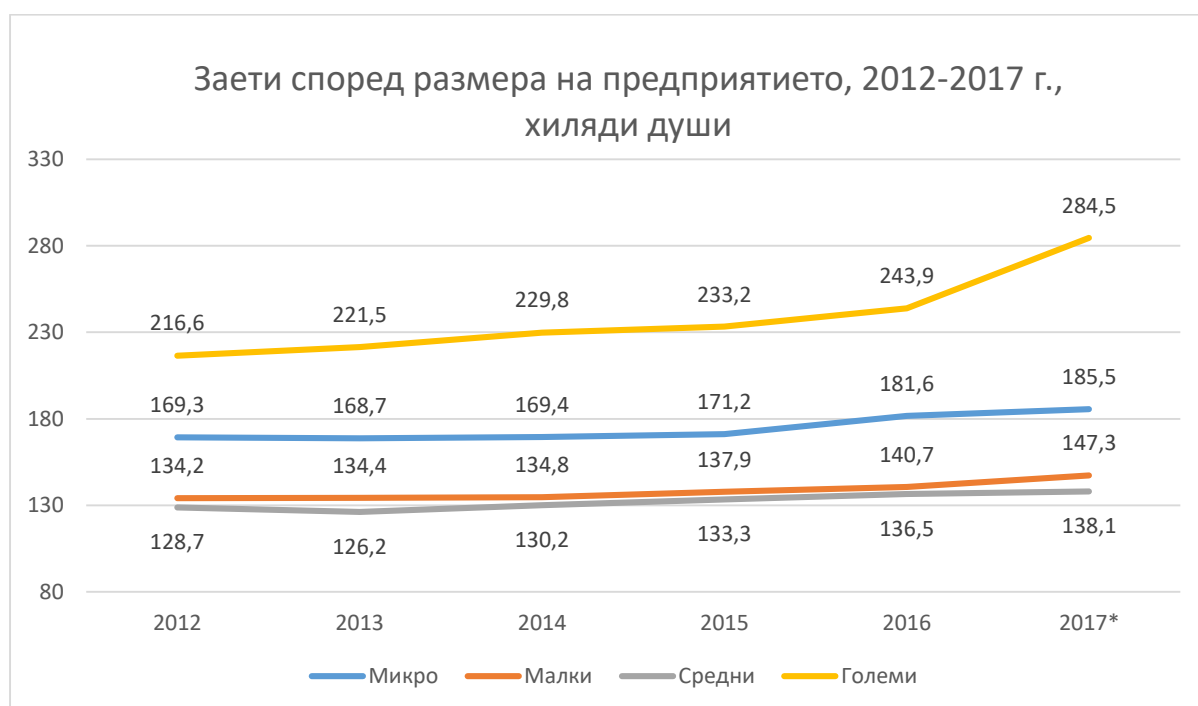
6. Заетост в малките и средните предприятия в София

Разпределението на заетите лица в столичната икономика е доста близо до това на произведената продукция. **От общо 755 хиляди заети през 2017 г., 37% работят в големи фирми.** Интересно е, че структурата на заетостта в столицата се различава от тази на страната като цяло по начин, напълно обратен на този на продукцията – докато производството в

България е по-концентрирано в големите фирми, основният дял от заетите е в микропредприятията (30,7% от заетите спрямо 24,5% в София).

Обратна е и тенденцията в ръста на заетостта в отделните групи – **експанзията на пазара на труда засяга всички, но не с еднаква сила. Най-бързо расте заетостта в големите фирми – с 37,6%, следвана от малките фирми, с 8,8%.** Графика 4 представя динамиката на заетостта в отделните групи фирми в София.

Графика 4: Брой заети по размер на предприятието в Столична община, 2012-2017 г.

Източник: НСИ * данните за 2017 г. са предварителни

Ръстът на заетостта между отделните групи фирми по размер в различните икономически дейности изглежда зависи по-скоро от отрасъла, отколкото от големината на компанията, тъй като е доста хомогенен в рамките на икономическите дейности. Така например, докато **всички групи фирми в ИКТ сектора са увеличили служителите си с 25-35% между 2012 и 2017 г.**, в преработващата промишленост ръстът гравитира между 6-7%. С общия принцип и тук не се съобразяват професионалните дейности, където почти

целият ръст на заетостта е съсредоточен в големите фирми, които са увеличили броя на заетите си с 46,5%, до 6,1 хиляди души.

Разпределени по отрасли, **най-много заети в столицата през 2017 г. има в търговията (23,7%), следвана от транспорта (12,6%) и ИКТ (11,2%);** тази структура е доста различна от тази на заетостта в икономиката на страната като цяло, където водеща е преработващата промишленост (24,4%), следвана от търговията (22,3%) и транспорта (8,4%). Общото наблюдение е,

че заетостта в България е доста по-равномерно разпределена между различните отрасли, докато в София част от тях на практика липсват (в добива са заети

0,1% от всички, в селското стопанство – 0,6%).

Графика 5: Разпределение на заетите по икономически дейности в София, 2017 г.

Източник: НСИ, предварителни данни

Като цяло, малкият и среден бизнес създава 63% или близо 2/3 от заетостта в София. През последните няколко години обаче изглежда, че големите фирми успяват да създават повече работни места, което в бъдеще може да се отрази на цялостната структура на пазара на труда в общината.

7. Заплащане в предприятията в София

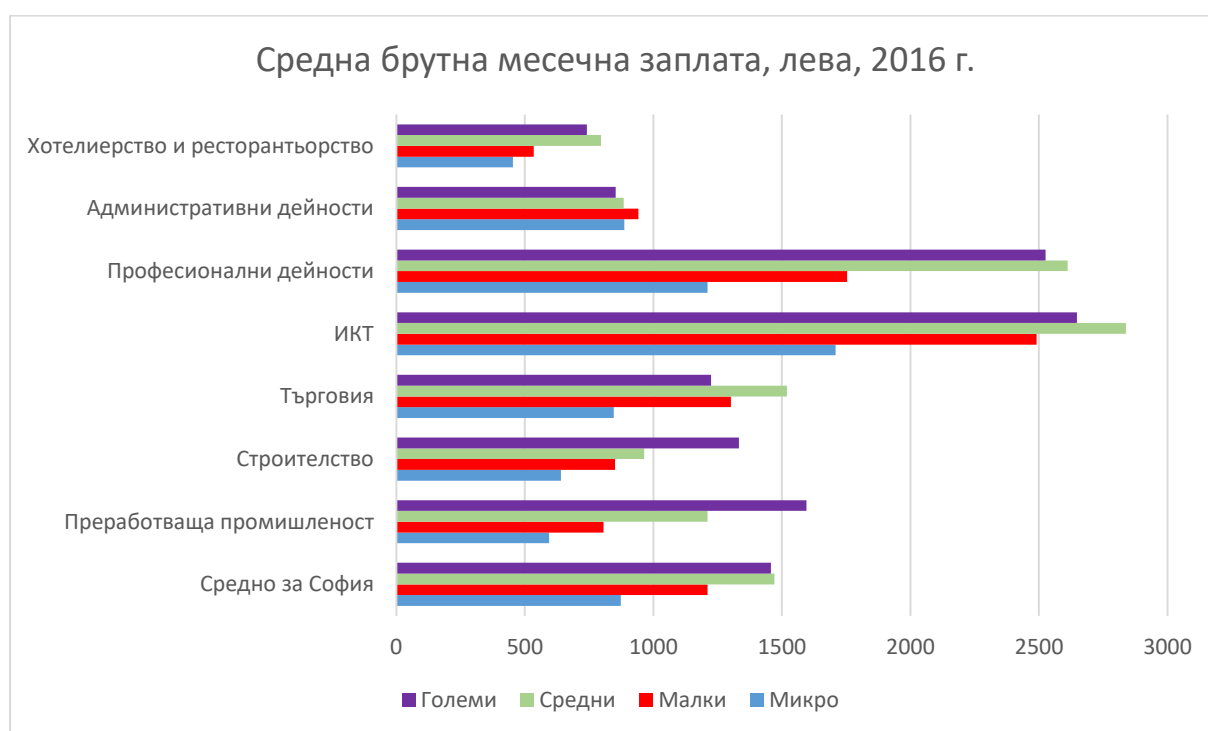
Равнището на средната брутна заплата се движи в относително големи граници между различните групи предприятия според тяхната големина. По последни налични данни към 2016 г., най-високата

средна брутна месечна заплата в София е в средните фирми – 1471 лева, като тази стойност е много близка до средното заплащане в големите фирми – 1458 лева. Доста по-ниски са обаче заплатите в малките фирми (1211 лева) и микропредприятията (873 лева). По този показател столицата се различава от страната като цяло, където колкото по-голяма е фирмата, толкова по-високи са заплатите в нея. Най-вероятно причината за

тази разлика се крие в различната структура на икономиката.

Повечето икономически дейности в София следват принципа, че в по-големите фирми заплатите са по-високи. При няколко от ключовите за икономиката на столицата отрасли – ИКТ, професионални дейности, административни дейности, търговия - средните фирми имат преднина.

Графика 6: Средна брутна месечна заплата в избрани икономически дейности в Столична община, 2016 г., лева

Източник: НСИ

Ръстът на заплатите в периода 2012-2016 г. е забележително константен между четирите групи фирми според големината – средно с 33%, като най-бързото увеличение е при средните фирми (33,1%), а най-бавното – при големите (31,1%). Разликите обаче са толкова малки, че на практика не можем да говорим за различните темпове, обратно – за доста бърз ръст на заплатите във всички групи. Причина за това може да се търси както в силната конкуренция за кадри между фирмите с цел привличането и задържането на подходящ персонал, така

и в административните мерки за вдигане на доходите на работещите (ежегодното покачване на осигурителните доходи и минималната заплата). Тази тенденция е сходна с общата в страната, където разликите в ръста на заплатите между различните групи фирми не са големи. Все пак, средно за страната в големите фирми заплатите растат малко по-бавно (26,6%) от средното (31,3%), а водещи отново са средните фирми. Ръстът обаче далеч не е равномерен между отделните икономически дейности. Най-бързо се

увеличава средното брутно заплащане при административните дейности (53,5%) и образованието (44,4%), а най-бавно – в енергетиката (7,6%) и културата (12,9%). В почти всички отрасли обаче заплатите растат най-бързо при малките (ИКТ, образование, търговия, транспорт) и средните фирми (административни дейности, преработваща промишленост, хотелиерство и ресторантьорство). Най-бързо растат заплатите в големите фирми единствено при професионалните дейности в резултат на бурното развитие на аутсорсинга на услуги и навлизането на големи чужди играчи в сектора.

Що се отнася до формата на собственост, разликите в заплащането между малките и големите нефинансови предприятия са доста по-малки при тези в общественния сектор – най-ниското заплащане там е при средните (992 лева месечно), а най-високото – при микропредприятията (1302 лева месечно). В частния сектор, за сметка на това, „ножицата“ е доста по-голяма, между 1510 лева в големите и 872 лева в микрофирмите⁸. Като цяло, по-бърз ръст на заплатите се наблюдава в частния сектор – с 32-33% между 2012 и 2016 г.

8. Производителност на труда

Част от причината за големите разлики в заплащането между малките и големите предприятия и отделните икономически дейности се крие в производителността на труда – там, където заетите имат висока добавена стойност, работодателите могат да си позволят да плащат чувствително по-високи заплати. Подходът към изчисляването на производителността, възприет тук, е годишната брутна добавена стойност по факторни разходи на зает,

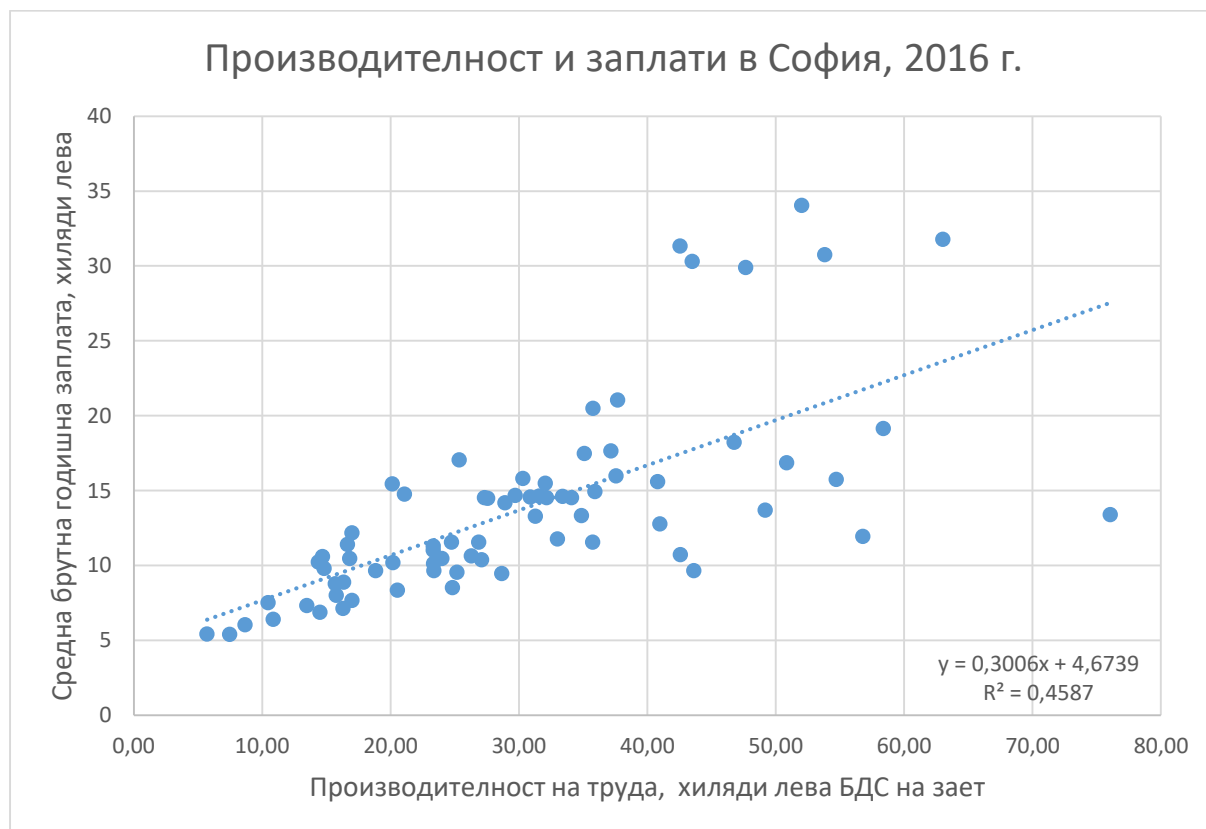
следвайки предпочитаната от Евростат методология.

В София средните фирми имат най-производителните работници, със средно 40,5 хиляди лева брутна добавена стойност (БДС) годишно на зает през 2017 г. Близко до тях са големите фирми, с 33,4 хиляди БДС на зает, а микрофирмите се представят най-слабо, с 27,93 хиляди лева на зает. За сметка на това производителността на заетите в микрофирмите расте най-бързо, с 60,4% в периода между 2012 и 2017 г., а тази на заетите в големите фирми расте най-бавно – с 16,1%.

Разликите в производителността между повечето икономически дейности не са особено значителни; далеч пред всички останали излиза ИКТ секторът със средно 54,3 хиляди лева БДС на зает. Прави впечатление обаче, че и тук разликата между малките и големите фирми е доста значителна, като при микрофирмите в отрасла производителността е 46,6 хиляди лева на зает, а при големите – 59 хил. лева на зает. Най-ниската производителност според данните на НСИ е в хотелиерството и ресторантьорството – средно 15 хиляди лева на зает в сектора (7,1 хиляди лева в микрофирмите в отрасъла), но това се дължи най-вероятно на значителния размер на сивата икономика в този отрасъл.

⁸Интересно е също така, че според данните на НСИ и в обществения, и в частния сектор в столицата средната брутна заплата в големите предприятия е по-висока от тази в средните, но в данните за София като цяло средните имат лек превес.

Графика 7: Производителност на труда и средна заплата по отрасли и размер на предприятието в София, 2016 г.

Източник: НСИ

Графика 7 по-горе илюстрира взаимовръзката между средната заплата в отделните икономически дейности и групи предприятия според размера на предприятието. Любопитно е, че особено при по-ниско производителните сектори и фирми заплащането е доста чувствително към производителността на работещите в тях. При по-високите равнища на производителност разминаването между заплата и добавена стойност на зает е по-голяма, най-вероятно в резултат на особеностите на конкретните дейности.

9. Заключение

Прегледът на ключовите данни потвърди жизненоважното значение на малкия и среден бизнес за икономиката на Столична община и нейното бъдещо развитие. Проучването достигна до няколко ключови извода:

- Почти всички предприятия в София са микро- и малки;
- При микро- и малките предприятия се наблюдава най-бурното създаване на нови фирми през последните години; те са обаче и тези, които най-рядко оцеляват в дългосрочен план. Въпреки това, делът на оцелелите за поне две години е доста висок, като на пазара се задържат почти 4/5 от новите фирми;
- Най-много малки и средни предприятия има в търговията, професионалните дейности и операциите с недвижими имоти;
- Микро, малкият и среден бизнес създава 70% от произведената продукция в София, а тенденциите от последните няколко години сочат, че делът му най-вероятно ще се увеличава в близкото бъдеще;
- Почти две трети от работните места в столицата се създават от малки и средни фирми; по този показател обаче големите фирми постепенно увеличават дяла си;
- Средните фирми предлагат най-високото заплащане в много от ключовите отрасли на столичната икономика; освен това заплатите в малките и средните предприятия растат по-бързо от тези в големите;
- Средният бизнес е най-високата производителност в столичната икономика, което има пряко отражение върху нивата на заплащане в него. За сметка на това, през последните години най-

бързо расте производителността на микропредприятията.

РОЛЯТА НА МАЛКИТЕ И СРЕДНИ ПРЕДПРИЯТИЯ В ИКОНОМИКАТА НА СОФИЯ

Октомври 2018
investsofia.com